

การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในจังหวัดหนองคาย

Organic Safe vegetables production of Good Agricultural Practice of Farmers in Nong khai province

นาวิณ์ แก้วดวง^{1*}, เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ¹ และ ภรณ์ ต่างวิวัฒน์¹

Nawin Kaewduang^{1*}, Benchamas Yooprasert¹ and Paranee Tangwiwat¹

บทคัดย่อ: การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ความรู้ การผลิต ความต้องการการส่งเสริม และปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย ประชากรที่ศึกษา คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยในจังหวัดหนองคาย รวมทั้งสิ้น 180 ราย ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรประมาณสองในสามเป็นเพศหญิง และได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ในระดับมากจากสื่อกิจกรรมและสื่อบุคคล 2) เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากถึงมากที่สุด 3) การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่าเกษตรกรส่วนมากมีการปฏิบัติ ทั้ง 8 ด้าน แต่มีเกษตรกรส่วนน้อยมีการปฏิบัติในด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ 4) เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมทั้งเนื้อหาและวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก 5) เกษตรกรมีปัญหายุ่งยากในระดับน้อย โดยมีปัญหาในด้านบันทึกข้อมูลและการตามสอบทั้งนี้เกษตรกรเสนอแนะว่าต้องการที่จะมีตลาดที่รองรับผลผลิตที่ชัดเจน และขยายไปยังชุมชนหรือท้องถิ่น

คำสำคัญ: การผลิตผักปลอดภัย, การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี, จังหวัดหนองคาย

ABSTRACT: The purposes of this research were to study the following: the socio-economic characteristics; knowledge; vegetable production adhering; the farmers' needs for promote; problems and suggestions of the farmers about vegetables production of good agricultural practice by farmers in Nong Khai province. The population were 180 members of pesticide safe vegetable farmer groups in Nong Khai province. The results of the study revealed the following: (1) about two-thirds of the farmers were female. The farmers got information about vegetable production adhering to good agricultural practices (GAP) from activity media and personal media to a "high" level. 2) Most farmers had a "high" to a "highest" level of knowledge about vegetable production adhering to good agricultural practices. 3) Most farmers produced pesticide safe vegetables which corresponded with good agricultural practices all eight sides but Minority farmers kept records and auditing. 4) Farmers expressed a "high" level of needs for promote both content and extension method aspects. 5) There was a "low" level of problems which were problems in document manipulation and record maneuver to record and audit the production process. They suggested that community markets should be established to distribute the products.

Keywords: pesticide safe vegetable production, good agricultural practices, Nong Khai Province

¹ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Agricultural Extension and Development , School of Agriculture and Cooperative, Sukhothai Thammathirat Open University

* Corresponding author: navin.kea@mystou.net

บทนำ

พืชผักจัดได้ว่าเป็นอาหารที่หาได้ง่าย ราคาถูก อุดมด้วยคุณค่าทางอาหารประเภทเกลือแร่และวิตามินที่จำเป็นต่อร่างกาย โดยเฉพาะสาร แคลเซียม ธาตุเหล็กและมีสารต้านอนุมูลอิสระ เช่น เบต้า-แคโรทีน ฟลาโวนอยด์ ช่วยดูแลรักษาสุขภาพหัวใจ หลอดเลือด และระบบภูมิคุ้มกันร่างกาย เป็นต้น นอกจากนี้ผักหลายชนิดยังจัดว่าเป็นอาหารสมุนไพรใช้รักษาโรคต่างๆ ได้ ประเทศไทยมีการปลูกพืชผักที่หลากหลายตามความเหมาะสมของพื้นที่ตามนโยบายของรัฐบาลที่จะผลักดันให้ประเทศไทยเป็นครัวของโลก (Kitchen of the World) และมุ่งให้ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารที่ปลอดภัย (Food Safety) (<http://www.lib.ru.ac.th/journal/thaikitchen.html>) โดยผู้บริโภคและผู้ประกอบการหันมาให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวมากขึ้น แต่ปัจจุบันผู้ปลูกผักส่วนใหญ่ยังมุ่งผลิตผักที่มีลักษณะสวยงาม น่ารับประทาน โดยมิได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของผลผลิตและปลอดภัยต่อผู้บริโภค ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพของเกษตรกรผู้ผลิตเองและผู้บริโภค แม้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการให้ความรู้แก่ผู้ผลิตและผู้บริโภค เช่น การผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี GAP แล้วก็ตาม จังหวัดหนองคายมีพื้นที่ปลูกพืชผักทั้งสิ้นจำนวน 9,758 ไร่ในทุกอำเภอ (สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองคาย, 2558) โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดหนองคาย ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน (พืชผัก) ปี 2558 ในพื้นที่ 9 อำเภอ เกษตรกรเป้าหมาย 180 ราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเกษตรกรให้สามารถผลิตพืชผักที่ปลอดภัยจากสารเคมีและการปนเปื้อนของจุลินทรีย์พัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกพืชผักให้ได้รับความรู้การผลิตสินค้าเกษตรเรื่องระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice : GAP) จากสถานการณ์ดังกล่าวเกษตรกรส่วนใหญ่ยังมักจะคำนึงถึงการเพิ่มผลผลิตคุณภาพภายนอกของผลผลิต และช่วงราคาที่จะได้รับมากกว่าปัจจัยอื่นๆ ทำให้ผลผลิตพืชผักที่ได้มักมี

คุณภาพต่ำไม่ตรงตามความต้องการของตลาด และมีสารเคมีตกค้างหรือมีการปนเปื้อนจากเชื้อจุลินทรีย์ต่างๆ ที่เกินค่ามาตรฐานเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดคำถามว่าการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้เพื่อให้เกษตรกรผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ที่ได้อบรมถ่ายทอดความรู้ไปแล้วนั้นเกษตรกรได้รับความรู้และนำไปปฏิบัติหรือไม่มากนักเพียงใดจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคายในประเด็นสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ความรู้ในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ความต้องการการส่งเสริม รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรซึ่งคำตอบที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการวางแผนและส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามระบบ (GAP) ให้มีประสิทธิภาพและได้ประโยชน์มากขึ้นต่อไป

วิธีการศึกษา

ประชากร คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพสินค้าสู่มาตรฐาน (พืชผัก) ปี 2558 ในจังหวัดหนองคาย 9 อำเภอ รวมทั้งสิ้น 180 ราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ความรู้ในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ความต้องการการส่งเสริม รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี GAP 8 ข้อ ได้แก่ 1.แหล่งน้ำ 2.พื้นที่ปลูก 3.การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร 4.การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว 5.การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6.การพักผลผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา 7.สุขลักษณะส่วนบุคคล 8.บันทึกข้อมูลและการตามสอบ

ผลการศึกษา

สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรประมาณสองในสาม (ร้อยละ 65.60) เป็นเพศหญิงและมีอายุเฉลี่ย 51.12 ปี เกษตรกรประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 51.10) จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีรายได้จากการผลิตผักปลอดภัยต่อปี เฉลี่ย 18,176.11 บาท/ปี เกษตรกรครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 55.0) จำหน่ายผลผลิตเองในท้องถิ่น เกษตรกรรับข้อมูลจากสื่อต่างๆ ในระดับมากจาก 2

แหล่ง ได้แก่ สื่อกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 3.57) รองลงมา รับข้อมูลจากสื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.49) ตามลำดับ

ความรู้ในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความรู้ในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 72.22 และรองลงมา เกษตรกรมีความรู้ในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในระดับมาก ร้อยละ 27.78

Table 1 The knowledge of the farmers who produce vegetables on good agricultural practices. Based on the number The score was answering

N = 180

score range	Level of knowledge	number	Percentage
1-5	least	-	-
6-10	little	-	-
11-15	moderate	-	-
16-20	Much	50	27.78
21-25	most	130	72.22

Minimum = 17 Maximum = 25
Mean = 21.43 Standard deviation = 1.772

สรุปความรู้ของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรส่วนมาก (ร้อยละ 72.22) มีความรู้ในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในระดับมากที่สุด รองลงมา (ร้อยละ 27.78) มีความรู้ในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในระดับมาก โดยเกษตรกรมีความรู้ในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี คะแนนต่ำสุด 17 คะแนน สูงสุด 25 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ย 21.43

การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีตาม

ประเด็น 8 ข้อ ได้แก่ 1.แหล่งน้ำ 2.พื้นที่ปลูก 3.การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร 4.การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว 5.การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6.การพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา 7.สุขลักษณะส่วนบุคคล 8.บันทึกข้อมูลและการตามสอบ ในระดับมากที่สุด ยกเว้นแต่มีประเด็นด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ พบว่าเกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 55.60) มีการปฏิบัติในการมีเอกสารหรือบันทึกสำหรับการผลิตในขั้นตอนต่างๆ ที่ครบถ้วน แต่ที่ไม่ปฏิบัติมีถึงร้อยละ 44.40 และเกษตรกรร้อยละ 55.00 มีการจัดเก็บเอกสารที่เป็นหมวดหมู่และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ และมีเกษตรกรถึงร้อยละ 45.00 ที่ไม่ปฏิบัติ

Table 2 The production of vegetables, according to the agricultural practices of farmers.

N = 180

score range	Practical level	number	Percentage
1-5	least	-	-
6-10	little	2	1.11
11-15	moderate	3	1.67
16-20	Much	6	3.33
21-25	most	169	93.89

Minimum = 9 Maximum = 25
Mean = 23.07 Standard deviation = 2.547

สรุปการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 93.89) มีการปฏิบัติในการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 3.33 มีการปฏิบัติในการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมาก และมีเกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 1.67) และร้อยละ 1.11 มีการปฏิบัติในการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับปานกลางและระดับน้อย ตามลำดับ และไม่มีเกษตรกรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยมีคะแนนการปฏิบัติต่ำสุด 9 คะแนน สูงสุด 25 คะแนน และคะแนนเฉลี่ย 23.07 คะแนน โดยภาพรวมเกษตรกรมีระดับการปฏิบัติในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติด้านแหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต ก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา สุขลักษณะส่วนบุคคล เกษตรกรมีการปฏิบัติเกือบทั้งหมด แต่ด้านบันทึกข้อมูลและการตามสอบ เกษตรกรมีการปฏิบัติประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 55.60)

ความต้องการการส่งเสริมในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการ

เกษตรที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการการส่งเสริมด้านเนื้อหาการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากในประเด็นเนื้อหาหาย่อย คือ แหล่งน้ำ ในขณะที่ความต้องการการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริม ของเกษตรกร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ในประเด็นวิธีการย่อยแบบกลุ่ม ได้แก่ การสาธิต และแบบบุคคล ได้แก่ เยี่ยมเยือน

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตร ในภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.63) โดยประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุด คือ ด้านบันทึกข้อมูลและการตามสอบ (ปัญหาระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.07) ในประเด็นย่อย การจัดทำเอกสารหรือแบบบันทึกการผลิตในขั้นตอนต่างๆ ข้อเสนอแนะการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 1) ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร คือ ให้จัดอบรมหรือศึกษาดูงานให้ความรู้ มากขึ้น เพื่อเพิ่มความรู้ความชำนาญให้กับเกษตรกร 2) ข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร คือ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ติดตามให้คำแนะนำเป็นประจำเพื่อให้การปฏิบัติที่ได้ถูกต้อง และ 3) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาด้านการตลาด คือ ควรมีตลาดเฉพาะพืชผักปลอดภัยที่ทำให้ขายได้ราคาที่สูงขึ้น

วิจารณ์

สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรผลิตผักปลอดภัยในจังหวัดหนองคาย ประมาณสองในสามเป็นเพศหญิงและเกษตรกรประมาณครึ่งหนึ่งมีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พืระดา แซ่เตียว (2555) ได้ทำการศึกษา เรื่องการใช้เกษตรที่ดีที่เหมาะสมในการผลิตผักเลี้ยงของเกษตรกรในตำบลราชกุด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 60.79 ปี และมีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 หรือ 6 เกษตรกรได้รับแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในภาพรวมระดับความรู้ที่ได้รับระดับมาก โดยเฉพาะจากการฝึกอบรมระดับมาก และเกษตรกรได้รับแหล่งข้อมูลจากสื่อบุคคลในภาพรวมระดับความรู้ที่ได้รับระดับมาก ได้รับจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ในระดับมากที่สุด และได้รับข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าตามกรอบอัตรากำลังเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรทุกตำบลทุกหมู่บ้าน จะมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติงานในพื้นที่ในการส่งเสริมการเกษตรฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร เกษตรกรมีการจำหน่ายผลผลิตผักปลอดภัยเองในท้องถิ่น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าการที่เกษตรกรยังไม่มีแหล่งจำหน่ายพืชผักปลอดภัยหรือตลาดที่ชัดเจน และราคาผักที่ปลูกทั่วไปกับผักปลอดภัยที่ปลูกตามระบบ GAP ยังไม่มีค่างมีความแตกต่าง

ความรู้ในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ในภาพรวมเกษตรกรมีความรู้ในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของประทุมทองเซอร์ (2553 : ง) ได้ทำการศึกษา เรื่องความต้องการความรู้เกี่ยวกับการผลิตพืชผักตามการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่ง

เริง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการผลิตพืชผักปลอดภัย GAP ในประเด็น แหล่งน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูก พื้นที่ปลูก การใช้สารเคมี/สารชีวภาพในการผลิตทางเกษตร การเก็บรักษาผลผลิต การบันทึกข้อมูลและการจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ

การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

จากผลการศึกษาพบว่า การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า ในด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ เกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งไม่มีเอกสารหรือบันทึกสำหรับการผลิตในขั้นตอนต่างๆ ที่ครบถ้วน และไม่มีการจัดเก็บเอกสารที่เป็นหมวดหมู่ ที่สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ และด้านพื้นที่ปลูกเกษตรกรเกือบหนึ่งในสามไม่มีการตรวจวิเคราะห์ดินอย่างน้อย 1 ครั้ง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ เกษตรกรส่วนหนึ่งที่ไม่มีความรู้และไม่ให้ความสำคัญในการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ และการส่งตัวอย่างดินตรวจวิเคราะห์ รวมถึงขั้นตอนที่ยุ่งยากในการปฏิบัติ อาจทำให้เกษตรกรไม่ปฏิบัติในการบันทึกข้อมูลและการตามสอบและการเก็บตัวอย่างดินส่งตรวจวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับ จำเริญ หมื่นวัน (2556) ได้ทำการศึกษา เรื่องการยอมรับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในจังหวัดปทุมธานี พบว่า การจดบันทึก เกษตรกรยังนำไปปฏิบัติไม่ถึงร้อยละ 60 และสอดคล้องกับ เจริญ ทาระเบียบ (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของ เกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ไม่ได้นำตัวอย่างดินส่งไปวิเคราะห์

ความต้องการการส่งเสริมในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาตามประเด็นเนื้อหาและวิธีการส่งเสริมพบว่า ด้านเนื้อหา ในภาพรวมเกษตรกรมีระดับความต้องการการส่งเสริมระดับมาก ในประเด็นเนื้อหาย่อย ด้านแหล่งน้ำ และด้านวิธีการส่งเสริม ในภาพรวมเกษตรกรมีระดับความต้องการการส่งเสริมระดับมาก ในประเด็นวิธีการย่อยแบบกลุ่ม ได้แก่ การสาธิต และแบบบุคคล ได้แก่ เยี่ยมเยือน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า จากข้อมูลพบว่า เกษตรกรได้รับแหล่งข้อมูลการผลิตผักปลอดภัยจากการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากการประชุมสื่อบุคคล คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ในระดับมากที่สุด และจากสื่อกิจกรรม คือ การฝึกอบรมในระดับมาก แต่เป็นเพียงช่วงระยะเวลาที่สั้นในการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่ อาจทำให้เกษตรกรยังไม่เข้าใจในหลักการผลิตผักปลอดภัยจากการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่ครบถ้วน จึงมีความต้องการการส่งเสริมทางด้านเนื้อหาในระดับมาก และต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่เยี่ยมเยือนและสาธิต เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการผลิตผักปลอดภัยจากการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมากขึ้น

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตผักปลอดภัยจากการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย

ปัญหาในการผลิตผักปลอดภัยจากการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคายพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.63) โดยประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.07 คือ ด้านบันทึกข้อมูลและการตามสอบ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า แม้ว่าเกษตรกรมีความรู้ในระดับมากที่สุด และมีปัญหาในระดับน้อย แต่เกษตรกรอาจไม่ให้ความสำคัญกับการบันทึกข้อมูลและแบบฟอร์มการบันทึกที่ค่อนข้างยุ่งยากสำหรับเกษตรกร

ข้อเสนอแนะในการผลิตผักปลอดภัยจากการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร คือ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมหรือศึกษาดูงานให้ความรู้ มากขึ้น

เพื่อเพิ่มความรู้ความชำนาญให้กับเกษตรกร ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โครงการในการฝึกอบรมเป็นเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆ อาจทำให้เกษตรกรยังไม่เข้าใจในการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ได้ ครบถ้วน เกษตรกรจึงต้องการความรู้ความชำนาญเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ คือ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ติดตามให้คำแนะนำเป็นประจำเพื่อให้การปฏิบัติที่ได้ถูกต้อง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การที่เกษตรกรได้รับแหล่งข้อมูลการผลิตผักจากการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในท้องถิ่นมากที่สุด ซึ่งมีความใกล้ชิดกับเกษตรกร จึงทำให้เกษตรกรมีความเชื่อมั่นและต้องการให้เจ้าหน้าที่มาติดตามให้คำแนะนำ

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาด้านการตลาด คือ ควรมีตลาดเฉพาะพืชผักปลอดภัยที่ทำให้ขายได้ราคาที่สูงขึ้น และขยายมายังชุมชนหรือท้องถิ่น เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายให้กับเกษตรกรและผู้บริโภคและลดต้นทุนจากการขนส่ง

สรุป

เกษตรกรมีความรู้ในการผลิตผักปลอดภัยจากการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในภาพรวมในระดับมากที่สุด โดยในการผลิตผักปลอดภัยจากการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย แต่ยังมีปัญหาและการปฏิบัติในเรื่องของการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ โดยอาจออกแบบฟอร์มที่ทำให้เกษตรกรสามารถกรอกข้อมูลได้ง่ายและสะดวกขึ้น และฝึกให้เกษตรกรที่สามารถปฏิบัติในการจดบันทึกได้ในกลุ่มเป็นพี่เลี้ยงในการจดบันทึกในกับสมาชิก รวมถึงวิธีการจัดเก็บเอกสารต่างๆ ให้เป็นปัจจุบัน โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่เป็นพี่ปรึกษาและออกเยี่ยมเยือนให้คำแนะนำกับเกษตรกรเป็นระยะซึ่งจะทำให้เกษตรกรปฏิบัติได้มากขึ้น นอกจากนี้ควรมีการพัฒนาการตลาดเพื่อรับรองผลผลิตจากเกษตรกรที่ผลิตผักปลอดภัยจากการปฏิบัติทางการ

เกษตรที่ดี (GAP) ที่ชัดเจน ขณะเดียวกันก็ควรมีการใช้ช่องทางจากสื่อเทคโนโลยี เช่น อินเทอร์เน็ต (Internet) เฟสบุ๊ก (Facebook) หรือไลน์ (Line) เพื่อให้เกษตรกรได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากแหล่งข้อมูลสื่อเทคโนโลยีมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2558. ระบบมาตรฐาน GAP. ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพฯ.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2557. เอกสารคำแนะนำการผลิตพืชผักปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จำเลียง หมื่นวัน. 2556. การยอมรับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในจังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

เจริญ ทาระเบียบ. 2555. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของ เกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ประถม ทองเชอร์. 2553. ความต้องการความรู้เกี่ยวกับการผลิตพืชผักตามการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเริง จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

พริดา แซ่เตียว. 2555. การใช้เกษตรที่ดีที่เหมาะสมในการผลิตผักเหียงของเกษตรกรในตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองคาย. 2558. ข้อมูลทั่วไปด้านการเกษตรจังหวัดหนองคาย สรุปด้านพืชที่สำคัญ. (ไม่ได้ตีพิมพ์).

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2556. การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.

สำนักห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง. แหล่งข้อมูล: <https://goo.gl/NyqxqJ>. ค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2559.